

לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

מעשר שני - פרק רביעי

משנת רפאל - שני

אוכל כנגדו עד **וְאֶחָד מִמֵּאָה בְּאֶסֶר** כלומר תשעים ותשעה חלקים משוויו, כגון שמאה תאנים נמכרות באיסר, ואכל תשעים ותשע תאנים, יצא כולו לחולין, ולא חוששים לחלק האחד ממאה שבו. **בית שְׁמַאי אֹמְרִים:** אחד איסר של דמאי ואחד איסר של ודאי, **הַכֹּל עֶשְׂרֵה** - עשיריתו יצא לחולין, שכיון שאכל כנגד תשע עשיריות שבאיסר, ולא נשאר בו אלא עשירית שלא אכל כנגדה - יצא כולו לחולין, **וּבֵית הַלֵּל אֹמְרִים: בּוֹדְאֵי** - אם הוא ממעות מעשר שני של ודאי - אוכל עד שישאר בו חלק אחד **מֵאֶחָד עֶשֶׂר, וּבְדַמְאֵי** - שהוא ממעות מעשר שני של דמאי, שאין חייבים בפדיונו בתוספת חומש, אוכל עד שישאר בו חלק אחד **מֵעֶשְׂרֵה** - שלא אכל כנגדו, ויצא האיסר לחולין¹⁶.

משנה ט

כָּל הַמְּעוֹת הַנִּמְצָאִים בכל מקום ובכל זמן, חוץ מירושלים בימי הרגל - **הָרִי אֵלּוּ חֻלִּין** ולא חוששים שמא של מעשר שני הם, **אֶפְלוּ** אם נמצאו **דִּינָר זָהָב עִם הַפְּסָף וְעִם הַמְּעוֹת** שאין דרך בני אדם לערבבם יחד, ויש מקום לשער שהם של מעשר שני, כיון שרגלים לחלל מעשר שני על דינרי זהב, והשאר שאינו מגיע לדינר זהב מחללים אותו על

חייבין חומש על הדמאי, ועשיריתו הוא פחות משהו פרוטה, והלכה כב"ה: **ט כל המעות הנמצאים**. בכל מקום בין ברגל בין בשאר ימות השנה. ובירושלים בשאר ימות השנה חוץ מימות הרגל: **הרי אלו חולין**. ואין חוששין להם שמא מעות של מעשר שני הם: **אפילו דינר זהב עם**

ר' עובדיה מברטנורא לחולין: **וב"ש אומרים הכל עשרה**. אחד ודאי וא' דמאי כשלא נשאר באיסר אלא עשיריתו יצא לחולין. כגון שהיו עשרה רמונים נמכרין באיסר, ואכל עליו תשעה יצא לחולין. ואם נשאר בו יותר, כגון שלא אכל אלא שמנה צריך לאכול כנגדו: **וב"ה אומרים בודאי אחד עשר, ובדמאי עשרה**. אם נשאר על האיסר של ודאי אחד מעשרה חייב לאכול עליו עוד [אחד]. לפי שכל מה שהוא פחות משהו פרוטה אין חוששין לו, לא לענין גזל, ולא לענין נהנה מן ההקדש. ופרוטה היא אחד משמנה באיסר האיטלקי נמצא עשירית האיסר הוא שמנה עשיריות של פרוטה דהיינו פרוטה פחות חומש, נמצא כשתוסף עליו חומש דהוא רביע מלגו היינו חומשא מלבר יהיה [בין] הכל פרוטה, ולפיכך חוששים לה, ואם יהיה פחות מעשיריתו אין חוששים לו שאפילו עם תוספת החומש יהיה בו פחות משהו פרוטה. ולפיכך אמרו בודאי אחד עשר, ובדמאי עשרה, לפי שאין

ביאורים והרחבות

16. טעם ההבדל בין מעשר שני של ודאי לשל דמאי, שבחילול מעשר שני של דמאי אין חייבים בתוספת חומש, ועשיריתו של איסר היא פחות משהו פרוטה, לכן אין חוששים לכך. וכך פסק הרמב"ם: "המניח דינר של מעשר להיות אוכל כנגדו והולך, כיון שאכל עליו עד שלא נשאר ממנו אלא פחות מפרוטה - יצא לחולין. במה דברים אמורים? בשל דמאי, אבל בשל ודאי לא יצא לחולין עד שיישאר ממנו פחות משהו פרוטה אחר שמוסיפין בו את החומש, כגון שנשאר ממנו פחות מארבעה חומשי שווה פרוטה".

ר' עובדיה מברטנורא

הכסף ועם המעות. שאין דרך לערבן יחד, ואיכא למימר הללו מעות של מעשר שני שרגילין לחלל המעשר על דינרי זהב והנשאר שאינו מגיע לדינר זהב מחללו על הכסף והמותר על מעות של נחשת ומערבין אותן יחד, אפילו הכי לא חיישינן: **מִצָּא בְּתוֹכָן**. בתוך הכיס או הצרור שהמעות נתונים בתוכו: * הוא חולין. שאין דרך בני אדם להקדיש חרסין לבדק הבית, ועל שם מה שבתוכו נכתב: הוא קרבן. כלומר הקדש: חולין לתוך קרבן. והכל קרבן. ולא אפליגו רבנן עליה דר' יהודה אלא בשל מתכת בלבד, דבשל חרס מודו שהוא חולין ומה שבתוכו קרבן. והלכה כחכמים: יא קו"ף קרבן. הקדש: ד' דמאי. לקוח מעם הארץ: בשעת הסכנה. שגזרו שלא לקיים המצות: שמות בני אדם הן. אותיות של ראשי שמות, קו"ף קהת, ד' דניאל, ט' טוביה. והכל חולין: אשתקד היתה מלאה פירות תרומה ופינה. ורבנן סברי אם איתא דפינה לתרומה מגרר הוה גריר לה ולא היה מניח שם תרומה כתוב שם. ואין הלכה כרבי יוסי: יב הרי אלו חולין. מה שמצא הוי חולין שאני אומר מעשר שני ניטל: הרי

כסף, והנותר על מעות נחשת, ומערבים אותם יחד, מכל מקום אין חוששים לכך. **מִצָּא בְּתוֹכָן** בתוך המעות חלק של **חֶרֶס וְכֶתוּב עָלָיו מַעֲשֵׂר** - הרי זה כל המעות **מַעֲשֵׂר**:

משנה י

הַמוּצָא קָלִי וְכֶתוּב עָלָיו: "קֶרְבֵּן" - רבי יהודה אומר: אם הָיָה הַכִּלִּי שֶׁל חֶרֶס - הוּא חָלִין וְמָה שֶׁבְּתוֹכוֹ קֶרְבֵּן הַקֹּדֶשׁ, שאין דרך בני אדם להקדיש כלי חרס למקדש. **וְאִם הָיָה הַכִּלִּי שֶׁל מִתְּכַת - הוּא קֶרְבֵּן** כלומר הקדש וְמָה שֶׁבְּתוֹכוֹ חָלִין. אָמְרוּ לוֹ חַכְמַיִם: **אִין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהֵיוֹת פּוֹנְסִין חָלִין לְקֶרְבֵּן** - אין דרך בני אדם להכניס חולין לכלי של הקדש, לפיכך בכלי של מתכת הכל הקדש, הכלי ומה שבתוכו:

משנה יא

הַמוּצָא קָלִי וְכֶתוּב עָלָיו הַאֲוֹת ק' - הרי זה סימן לְקֶרְבֵּן. הַאֲוֹת מ' - סימן לְמַעֲשֵׂר. הַאֲוֹת ד' - סימן לְדִמְאִי. הַאֲוֹת ט' - סימן לְטָבֵל. הַאֲוֹת ת' - סימן לְתְרוּמָה, וכל זה למה? **שֶׁבְּשֵׁעַת סַפְּנָה** - כשגזרו שלא לקיים מצוות הָיוּ כוֹתְבֵין ת' תַּחַת תְּרוּמָה וכן ט' תחת טבל וכו', כלומר שהיו רושמים דברים אלו בראשי תיבות. **רַבִּי יוֹסִי אָמַר**: כל מה שבתוך הכלי חולין הוא, מפני ש**כָּלֶם שְׁמוֹת בְּנֵי אָדָם הֵם** ק' לקהת, מ' למיכאל וכיוצא בזה. **אָמַר רַבִּי יוֹסִי**: אֶפְלוּ מִצָּא חֲבִית וְהִיא מְלֵאָה פְּרוֹת וְכֶתוּב עָלֶיהָ "תְּרוּמָה" - הָרִי אֵלּוּ חָלִין, שְׂאֵנִי אָמַר: אֲשֶׁתְּקַד הֵיְתָה מְלֵאָה פְּרוֹת תְּרוּמָה, וּפְנָה - פינה את פירות התרומה, ושם בחבית פירות חולין, ושכח למחוק את המילה "תרומה":

משנה יב

הָאָמַר לְבָנוּ: "יש פירות **מַעֲשֵׂר שְׁנֵי** מונחים בְּנוֹת זו", וּמִצָּא הַבֵּן את הפירות בְּנוֹת אַחֶרֶת - הָרִי אֵלּוּ הפירות שמצא חָלִין - שאנו אומרים שניטלו פירות